

Şifreleme Bilimi ve Teknikleri

Prof. Dr. Reml Das
Bölüm - 5

Prof. Dr. Resul DAŞ

Fırat Üniversitesi Yazılım Mühendisliği Bölümü

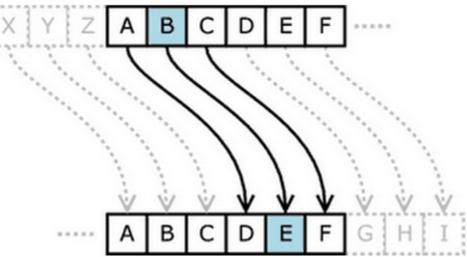
Konu Başlıkları

- Kriptoloji
- Sezar
- Pigpen
- Ebced
- Enigma
- Echelon
- Steganografi
- MD5
- RSA
- SHA1
- SHA2

- Kriptoloji
 - **Kriptografi** :Bilgiyi şifreli hale dönüştürme işlemidir.
 - Kriptoanaliz :Bir şifreleme sistemini veya sadece şifreli mesajı inceleyerek, şifreli mesajın açık halini elde etmeye çalışan kriptoloji disiplinidir.

- **Şifreleme (Encryption):** Düz metni şifreli metne çevirme sürecidir.
- Şifre Çözme(Description): Şifrelenmiş metni düz metne çevirme işlemidir.
- Anahtar(Key):Şifreli metnin nasıl elde edildiğine dair kod parçasıdır.

- Sezar Şifreleme
- Şifrelenecek metin alfabede kendinden sonra gelecek 3. harfle yer değiştirerek oluşturulmaktadır.

 $C \equiv P + 3 \pmod{29}$

Şifrelemek istediğimiz metnimiz "BU MESAJ ÇOK ÖNEMLİDİR" olsun.

Mesaja karşılık gelen sayısal denklileri yazmadan önce belli kelimelerin tanınmasına dayana başarılı şifre çözme tekniklerini engellemek için mesajı beşli bloklara böleriz..

BUMES AJÇOK ÖNEML İDİR.

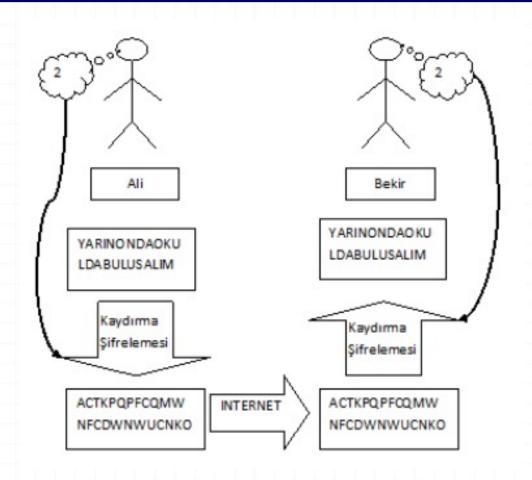
Harflerin sayısal denkliklere dönüştürülmesiyle;

elde ederiz.

 $C \equiv P + 3 \pmod{29}$ Caesar dönüşümünün uygulanmasıyla

4 27 18 8 24 3 15 6 20 16 21 19 8 18 17

14 7 14 23

Prof. Dr. Resul DAŞ

EBCED HESABI

elif 1	1	ح На	8	س sin	60	te ت	400
be ب	2	طıT	9	ع ayn و	70	peltek se ٿ	500
ج cim	3	ي yâ	10	fe 😐	80	Hı خ	600
dal ²	4	kef এ	20	ص Sad	90	zel 3	700
he •	5	ل lâm	30	ق kaf	100	ض Dad	800
و vav	6	م mim	40	ra 🤈	200	ظıZı	900
ز ze	7	ن nun	50	şın ش	300	غ ğayn ė	1000

Prof. Dr. Resul DaŞ

- Özellikle Mimar Sinan'ın eserlerinde, boyutların modüler düzeninde çok sık kullanılmıştır.
- Süleymaniye'de zeminden kubbe üzengi seviyesi 45
- kubbe alemi 66 arşın yüksekliktedir .
- Ebced'e göre "Âdem' 45, "ALLAH" lafzı da 66 etmektedir.
- Yine Selimiye'de de kubbeyi taşıyan 8 ayağın merkezlerinden geçen dairenin çapı 45 arşındır.
- Kubbe kenarı zeminden 45,
- minare alemi buradan itibaren 66 arşındır.
- Süleymaniye ve Selimiye'nin görünen silüetleri 92 arşındır
- bu da "Muhammed" kelimesinin ebced karşılığıdır.

Prof. Dr. Resul DaŞ

- Tarih düşürme sanatı
- Ebced hesabının en fazla kullanıldığı yer hiç şüphesiz tarih düşürmedir.
- Bunun için o olayın tarihini verecek ustalıklı bir kelime veya mısra söylenir ki, hesaplandığında o olayın tarihi ortaya çıkar.
- "Tarih düşürme sanatı" adı verilen bu sanat divan edebiyatı boyunca kullanılmış ve kitabelerde yer almıştır.

Pigpen (Mason) Şifrelemesi

- Echelon Sistem
- Dünyanın en büyük casusluk ağı olarak bilinir.
- Dünyadaki sayısal trafiğin %90 bu sistem ile dinlendiği iddia edilmektedir.
 - Belirli kelimeler sisteme girilerek bu kelimelerin geçtiği konuşmalar incelenmektedir.

- Diğer bir sistem ise PROMİS (Dava Yönetim Sistemi)
- Bu sistem ile;
 - Birçok ülkenin banka sisteminin kilitlenebileceği
 - Kontrollü mali krizler çıkarılabileceği
 - Uluslar arası ihalelere girecek şirketlerin dinlendiği

İddia edilmektedir.

ENİGMA

- Elektromekanik bir şifre çözme makinesidir.
- 1919 yılında geliştirilen makine Almanlar tarafından kullanılmıştır.
- II. Dünya savaşında önemli bir rol oynamıştır.
- İngilizler tarafından ele geçirilen bir gemide enigmanın kullanma kitabı ele geçirilmiştir.
- II. Dünya savaşının bu sayede 1 yıl daha erken bittiği düşünülmektedir.

Steganografi

- Eski <u>Yunanca</u>'da "gizlenmiş yazı" anlamına gelen bilgiyi gizleme bilimidir.
 - Resim
 - Ses
 - Video

ortamlarına bilgiler gizlenebilir.

Bilginin Saklandığı Resim

Saklanan Resim

Steganografi

- Resim dosyalarının özellikleri;
 - 1- Bütün resimler dosya başlığı (header) ve piksellerden oluşur.
 - 2- Her piksel sadece bir renk içeren küçük bir bloktur.
 - 3- Her pikseldeki renk temel 3 rengin karışımından elde edilir.
 - 4- Her pikselde bu 3 rengin verileri tutulur. Her temel renk 1 pikselde 1 byte (0..255) yer kaplar, yani 1 piksel 3 byte veri taşır.

					_	_			1100		_				
				U.	2235	0.	1294	E	Blue	0.	4196	U.	_		
		/	5804	0.	2902	0.	0627	0.2	2902	0.	2902	0.	4824	\	
	/	10.	5804	0.	0627	0.	0627	0.0	0627	0.	2235	0.	2588	0	7
	15.5	176	0.1	922	0.0	627	Gr	een	0.1	922	0.2	588	0.2	588	067
	0.5	176	0.1	294	0.1	608	0.1	294	0.1	294	0.2	588	0.2	588	094
L	0.5	176	0.1	608	0.0	627	0.1	608	0.1	922	0.2	588	0.2	588	<u> </u>
16	490	0.2	235	0.5	490	R	ed	0.7	412	0.7	765	0.7	765	902	/
1	490	0.3	882	0.5	176	0.5	804	0.5	804	0.7	765	0.7	765	196	/
	10	0.2	588	0.2	902	0.2	588	0.2	235	0.4	824	0.2	235		
		Q.2	235	0.1	608	0.2	588	0.2	588	0.1	608	0.2	588	/	
			-08	0.1	608	0.2	588	0.2	588	0.2	588	00			

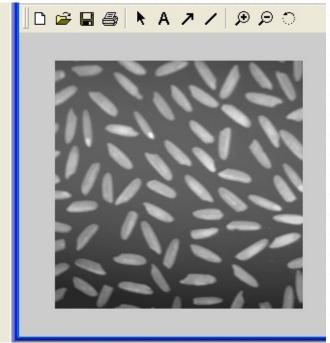

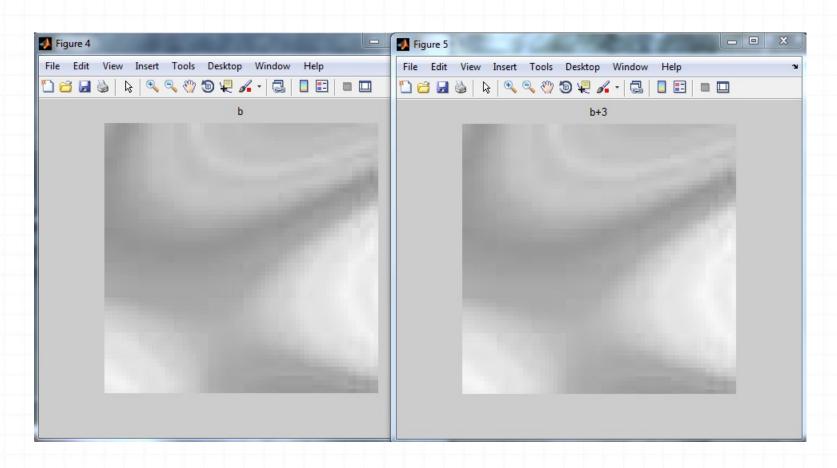
800x600 ebatında bir resimde 480.000 adet piksel bulunur.

 $480.000 \times 3 \text{ bit} = 1.440.000 \text{ bit}$

(gizlenecek olan veri için kalan yer) 1.440.000 bit = 175,7 KiloByte

1	2	3	4	5	6	7	8	1
81	80	81	81	81	81	81	81	
81	81	81	82	81	81	81	81	Ī
82	81	81	81	81	82	81	81	
81	82	82	82	82	82	82	82	
82	82	82	82	82	82	82	82	
82	82	82	82	82	82	82	82	
82	83	83	83	83	83	83	83	
83	83	83	83	83	83	83	83	
83	83	83	84	84	84	84	84	
91	90	96	97	98	100	100	97	
112	113	118	120	120	126	126	123	
131	132	135	135	136	142	146	143	
145	145	146	145	147	153	159	162	
148	149	149	149	148	155	166	169	
152	148	149	149	150	160	174	179	
152	149	149	152	152	166	177	184	
157	153	155	155	157	168	177	175	
161	155	155	157	152	163	158	155	
160	158	152	152	144	141	133	124	
156	151	146	136	127	118	110	99	
143	135	128	115	109	98	94	88	

HASH

- Büyük tanım bölgelerini küçük değer bölgelerine dönüştürülür.
- Hash fonksiyonu girdi olarak bir mesajı alır ve hash kodu, hash sonucu, hash degeri veya kısaca hash ile belirtilen bir çıktı üretir.
- Daha kesin bir ifadeyle bir hash fonksiyonu keyfi sonlu boyutlu bit şeritlerini n-bit diyebileceğimiz sabit uzunluklu şeritlere dönüştürür.

HASH

- Başka bir ifadeyle hash fonksiyonu gönderilecek mesajdan matematiksel yollarla sabit uzunlukta sayısal bilgi üretme işlemidir.
- Üretilen sayısal bilgi "mesaj özeti" olarak bilinir. Mesaj özeti anlamsız bir bilgidir.
- Hash fonksiyonu geri dönüşümü olmayan bir fonksiyondur.
- Yani mesajın özetine bakarak mesajın kendisini elde etmek mümkün değildir. En iyi bilinen hash fonksiyonları MD-4, MD-5 ve SHA'dır.
- Örneğin; Sayısal İmzalama

- Bu süreci kimyasal bir reaksiyon gibi düşünebilirsiniz.
- Yumurta pişirildikten sonra yumurtanın eski haline dönüştürülmesi imkansızdır. Bu durumda hash sonucu karşıdaki bilgisayara gönderildiği esnada, orijinal mesajın da hash sonucuyla birlikte gönderilmesi gerekiyor.
- Alıcı bilgisayar, orijinal mesaja hash fonksiyonunu uygulayıp, çıkardığı sonucu kendisine orijinal mesajla gönderilen hash sonucuyla karşılaştırıyor.
- Eğer alıcı bilgisayarın oluşturduğu hash sonucu, mesajla birlikte
- gönderilen hash sonucuyla aynıysa, alıcı bilgisayar kendisine gelen orijinal mesajın üzerinde oynama yapılmadığından emin olmuş oluyor.

- MD5(Message-Digest algorithm5)
- ▶ Tek yönlü (açık anahtarlı) şifreleme tekniğidir. Bir yere gönderilecek veri 128 bitlik özetler hâlinde şifrelenir.

- "**oktay**" kelimesi için MD5 şifreleme:
- f55694370a2e688a08edd2a3ee184e0d

- SHA-1(Secure Hash Algorithm)
- Tek yönlü (açık anahtarlı) şifreleme tekniğidir. Verileri 160 bit uzunluğunda özetler.
- Web alanında geniş kullanımı vardır.
- SHA-2 adı altında hazırlanmış 224, 256, 384, 512 bit uzunluğunda özetler üreten çeşitleri vardır.

Şifreleme Algoritması	Şifrelenecek Veri	Şifrelenmiş Veri
MD5	fatma	38ab93488e52710515c3095a83a92bcf
MD5	burak	39109a5bb10ccb7aff1313d369804b74
MD5	firat	fbc06de89851f43007f2996a31e9f1b1
MD5	firat	e652dc5596070e8dc3fedfb32be655a6
SHA-1	fatma	5e927503d30f50bd44c9a31c6625984c442b78ae
SHA-1	burak	da7169592c4847350b7262ccf9f7b41b72c9d0be
SHA-1	firat.edu.tr	cdfe0a27180d66d4a4f69494c3f417786b15ba20
SHA-1	www.firat.edu.tr	26e8799f7d049f8fd908b597b7f4bd28c3f8edfd

Örneğin "oktay" kelimesinin SHA-1 ve SHA-2 özetleri aşağıdaki gibidir.

SHA-1 (160bit)	22771aca22f13b0e26b3011542bde186a5c47690
SHA-256	f6ff3f7aa48c6357fb3f9d09f8fdde97060e3121afc0db0e35ec807c62922456
SHA-384	d64f697923b1c8c425643c0f03f86c3c12b0af576521e41096cef9e95474661f94745 3a5ab2430928dfd02a381af93e2
SHA-512	278179b20946ee2cb093545ca8727f53607ba058acb2ed888aac8f32ecaf74d85724 79ff6380fbf34be9c274080eeb1e7f055b32e3204ce2bda6afd1714ac75c

- DES (Veri Şifreleme Standardı, Data Encryption Standard)
- DES, veri şifrelemek ve şifrelenmiş verileri açmak için geliştirilmiş bir standarttır.
- Esas olarak kullanılan algoritmaya DEA yani Data Encryption Algorithm (Veri Şifreleme Algoritması) adı verilir.
- Bu algoritmanın standartlaştırılmış haline DES denilmektedir.

RSA Açık Anahtar Algoritması

RSA, güvenliği tam sayıları çarpanlarına ayrımanın algoritmik zorluğuna dayanan bir tür Açık anahtarlı şifreleme yöntemidir. 1978'de Ron Rivest, Adi Shamir ve Leonard Adleman tarafından bulunmuştur.

Bir RSA kullanıcısı iki büyük asal sayının çarpımını üretir ve seçtiği diğer bir değerle birlikte ortak anahtar olarak ilan eder. Seçilen asal çarpanları ise saklar. Ortak anahtarı kullanan biri herhangi bir mesajı şifreleyebilir.

- Yeterince büyük iki adet asal sayı seçilir: Bu sayılar örneğimizde p ve
- q olsunlar.
- 2 n=pq
- $\mathbb{P}(q-1)(q-1)$ (Totient değeri)
- $2 < e < \phi(n)$
- $\mathbb{Z} d \equiv 1 \mod (\varphi(n))$. (e'nin $mod(\varphi(n))$ çarpmaya göre tersi)
- 2 Şifreleme işlemi:
- 2 c = me mod n
- ② Şifrenin Açılması:
- d mod n

- İki farklı asal sayı seçelim.
 p=61 ve q=53 olsun.
- n=pq değerini hesaplayalım. 61 × 53 = 3233
- Totient değerini hesaplayalım. (61-1)(53-1)=3120
- 1 ile 3120 arasında 3120 ile aralarında asal olan bir değeri seçelim.
 e=17 olsun.
- d değeri, e'nin mod (3120)'e göre çarpmaya göre tersi olarak hesaplayalım. d=2753.
- Ortak Anahtar: (n=3233, e=17)
- Her bir m mesajını şifreleyecek fonksiyon m¹⁷ (mod 3233).
- Özel Anahtar(n=3233, d=2753)
- Herhangi bir c şifreli mesajını çözme fonksiyonu c²⁷⁵³ (mod 3233).

Prof. Dr. Resul DaŞ

- Örneğin;
- m=65 i şu şekilde şifreleriz. (bitler)
 - $c=65^{17} \pmod{3233}=2790$.
 - c=2790'nın şifresini şu şekilde çözeriz.
 m=2790²⁷⁵³(mod 3233)=65

Örneğin m=123 olsun:

17 mod 3233 = 855 olarak şifreli metin bulunur. açacak taraf için tersi işlem uygulanır:

2753 mod 3233 = 123 şeklinde orijinal mesaj geri elde edilir.

- BitLocker Şifreleme
- Windows 7 işletim sistemi ile gelen özelliklerden biri de Bitlocker sürücü şifreleme özelliğidir.
- Windows'un eski versiyonlarında dosyalar ayrı ayrı şifrelenebiliyordu.
 Bu özellik sayesinde sürücünün kendisi şifrelenebilmektedir.
- Şifrelenmiş bir sürücüye yeni bir dosya attığımızda bu dosya bitlocker tarafından otomatik olarak şifrelenir.

- Ayrıca bitlocker ile yapılan şifreleme işlemlerinde şifreleme için gerekli dosyalarda sürücü içersinde depolanır.
- Dolayısıyla şifrelerimizi ele geçirmek isteyenler için gerekli olan bilgiler de sürücü içersinde muhafaza edilerek güvenlik düzeyi artırılmış oluyor.
- Bitlocker ile şifrelenmiş bir sürücüye erişmek için parola koruması yada akıllı kartlarda kullanabiliyoruz.
- Windows 7 de,Vista'dan farklı olarak harici depolama aygıtlarımızı da şifreleyebiliyoruz. Yani flash disklerimizi de şifreleyebiliyoruz.

WEP Şifreleme

- WEP (Wired Equivalent Privacy), kablosuz ağ Veri bağ tabakasında çalışan şifreleme yöntemidir.
- Standart olan WEP şifrelemesi WEP-64 olarak bilinir ve 40 bitlik anahtar kullanır.
- Günümüzde WEP kullanan ağlarda daha çok 104 bitlik anahtar kullanan WEP-128'e rastlanır. Daha güvenli ağlar 232 bitlik anahtarı mümkün kılan WEP-256 kullanıyor olabilir.
- Günümüzde bu şifreleme yetersiz kaldığından daha güvenli olan WPA şifreleme yöntemi yaratılmıştır

WPA Şifreleme

- WEP şifreleme sisteminden daha güvenli olduğu söylenen ve WEP şifrelemeden daha yeni bir teknolojidir.
- WPA (Wi-Fi Protected Access)Wi-Fi korumalı Erişim olarak adlandırılır.WPA, WEP'in açıklarını geçici olarak da olsa kapatmaya yönelik bir standarttır.
- İki modda çalışır.
- Birincisi WPA-PSK denilen paylaşımlı anahtar koruması,
- İkincisi ise yeni protokol olan TKIP(Temporal Key Integrity Protocol)'in şifrelemesi ve 802.1X asıllama ile güvenliktir.

Prof. Dr. Resul DaŞ

WPA Şifrelemesi

- İstemci ile AP (Erişim Noktası) bağlantı kurmadan önce, aygıtların birbirini bulması gerekiyor.
- Mevcut WLAN ağlarının bir listesini görüntülemek için, istemci "araştırma sorgusu" gönderir.
- Yani "Merhaba, biri var mı?" mesajıdır bu.
- "Evet, burdayız" diye karşılık gelince daha sonra AP'ler SSID bilgisini (Hizmet Kümesi Tanımlayıcı) yani WLAN'ın
- ismini
- zaman bilgisini
- ve diğer bilgileri aktarır.

- Daha sonra istemci "Açık Sistem İsteği" (Open System Request) göndererek ağlara şifreli olup olmadıklarını soruyor.
- Yönlendirici de buna uygun yanıtı veriyor.
- İstemcinin sıradaki adımı ise, yönlendiriciden kendisini ağa dahil etmesini istemek.
- Bu "Bağlanma İsteği"ne AP'den bir "Bağlanma Yanıtı" geliyor.
- Eğer sistem şifresiz ise, istemci "Açık Sistem Doğrulama" (OSA) ile kimliğini doğruluyor.
- AP bunun üzerine kimlik saptamanın başarılı olduğunu belirten bir ileti yayınlayıp bağlantıyı kuruyaçı. Dr. Resul DAŞ

- Şifreli bir bağlantı kurmak içinse;
 - WPA'nın da kendi içinde iki çeşidi var:
 - Biri işyerlerine, diğeri ise küçük özel ağlara yöneliktir.
 - Aralarındaki fark;
 - Bağlantı kurma sırasında, istemcinin sizin belirlediğiniz bir parolayı, yani PSK (önceden paylaşılmış anahtar) kullanılıyor olması
 - Şirket WLAN'larında ise anahtar dağıtımından sorumlu "*Radius server*" adlı özel bir sunucunun PSK'nın yerine geçiyor olması

- WPA'nın ilk adımında;
- İstemci ile erişim noktası, WLAN ağ adı SSID'yi, ana parola olarak kullanarak bir PMK (eşleştirme ana anahtarı) oluşturuyorlar.
- Aygıtlar şu anda PMKSA (Eşleştirme Ana Anahtarı Güvenlik Bağlantısı) denilen bir konumda bulunuyor.

- Daha sonra taraflar, adına PTK (Geçici Eşleştirme Anahtarı) denilen 512 bitlik bir anahtar daha oluşturuyorlar.
- Bunun için de aygıtlar 4 taraflı bir el sıkışma protokolü uyguluyor.
- Yönlendirici, öncelikle istemciye içinde rasgele rakam bulunan bir çerçeve yolluyor.
- Bu ileti şifresiz olduğundan,kablosuz ağ üzerinden salt metin olarak iletiliyor.Ancak bu,güvenliği tehlikeye atmıyor çünkü en kötü durumda 4 taraflı el sıkışma başarısız oluyor ve yönlendirici bu işlemi yeni baştan başlatıyor.

- İstemci ise aşağıdaki parametreleri kullanarak PTK (Geçici Eşleştirme Anahtarı)'yi oluşturuyor:
- SNonce (gelişigüzel bir sayı)
- ANonce (AP için bir gelişgüzel sayı)
- PMK (Eşleştirme Ana Anahtarı) ve aygıtların MAC adresleri.

- PTK (Geçici Eşleştirme Anahtarı)'dan yönlendirici ve istemci tarafından dört geçici anahtar daha elde ediliyor:
- EAPOL anahtarı-şifreleme anahtarı
- EAPOL anahtarı-doğrulama anahtarı (bu sayede aygıtlar daha sonra asıl veri anahtarının aktarımını şifreleyebiliyor),
- veri şifreleme anahtarı
- ve veri doğrulama anahtarı.
- Bunların hepsi de 128 bit uzunluğundadır.

- Sıradaki ileti, istemciden yönlendiriciye gidiyor ve SNonce(gelişigüzel bir sayı)'ı içeriyor. Böylece yönlendirici aynı PTK'yi hesaplayabiliyor.
- Bağlantı henüz şifrelenmemiş olsa da, değişiklikleri saptayan MIC algoritması (Mesaj Doğruluk Denetimi) üzerine kuruludur.
- Gönderici, veri paketlerini seri olarak numaralıyor. Seri numarası da mesaja ekleniyor.
- Alıcı, seri numarası verilen paketleri kontrol ediyor ve paketler eşleşmezse, alıcı bu paketleri çöpe atıyor. Bu da çoğu korsan saldırısını daha en baştan eliyor.

- 4 taraflı el sıkışmanın üçüncü aşamasında yönlendirici istemciye bir "başarılı" paketi göndererek iki aygıtın da aynı geçici anahtara sahip olduğunu doğruluyor.
- El sıkışmasını sona erdirmek için, istemci, yönlendiriciye anahtar oluşturmanın sonlandığını belirten bir MIC mesajı gönderiyor.
- Bunun üzerine, yönlendirici, MIC'i kullanarak mesajı kontrol ediyor ve üzerindeki anahtarları etkinleştiriyor.

Sonuç

Sorular

Prof. Dr. Resul DAŞ

Kaynaklar

- [1] IEEE Std 802.16-2004--IEEE standard for local and metropolitan areanetworks, part 16: "Air Interface for Fixed Broadband Wireless Access Systems".
- [2] David Johnston ve Jesse Walker--INTEL: "Overview of IEEE 802.16 Security"
- [3] Kitti Wongthavarawat--Thai Computer Emergency Response Team (ThaiCERT) National Electronics and Computer Technology Center, Thailand: "IEEE 802.16 WiMax Security"
- [4] Loutfi Nuaymi, Patrick Maillé, Francis Dupont, Raphaël Didier--École Nationale Supérieure des Télécommunications de Bretagne: "Security issues in WiMAX/IEEE 802.16 BWA System"
- [5] Yun Zhou ve Yuguang Fang--Department of Electrical and Computer Engineering, University of Florida, Gainesville: "Security of 802.16 in Mesh Mode"